

گزارش کوتاه علمی

گزارش زنبور *Diglyphus sensilis* پارازیتوئید مگس مینوز *Chromatomyia horticola* از ایرانحسین رنجی^۱، یونس کریم پور^۲، ابوفاضل دوستی^۳، حسین لطفعلی زاده^۴، اکتای دورسون^۵

۱- بخش تحقیقات گیاه پزشکی، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان غربی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، ارومیه

۲- گروه گیاه پزشکی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه ارومیه

۳- گروه گیاه پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد جهرم

۴- بخش تحقیقات گیاه پزشکی، مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی آذربایجان شرقی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تبریز

۵- گروه بیولوژی، دانشکده علوم، دانشگاه سیتیکی کوچمن، مولا، ترکیه

مسئول مکاتبات: حسین رنجی، پست الکترونیک: h.tekantapeh@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۳/۲۴

۱۱۳-۱۱۴ (۲)

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۲/۲۷

چکیده

در طول بررسی های مربوط به دشمنان طبیعی مگس های مینوز خانواده *Agromyzidae* در منطقه ارومیه، نمونه هایی از بوته های گیاه *Nonea lutea* (Desr.) (Boraginaceae) که به شدت به مینوز *Chromatomyia horticola* (Goureau, 1985) آلوده بودند جمع آوری و به آزمایشگاه منتقل شدند. هم زمان با خروج حشرات کامل مینوز، نمونه هایی از یک گونه زنبور پارازیتوئید نیز از برگ های آلوده خارج شدند که به نام *Diglyphus sensilis* (Yefremova, 2011) شناسایی گردید. این گونه برای نخستین بار از ایران گزارش شده و مگس *C. horticola* به عنوان میزبان جدید برای آن معرفی می شود.

واژه های کلیدی: پارازیتوئید، *Diglyphus sensilis*، ارومیه

مقدمه

گرفته بود. بوته های آلوده، به آزمایشگاه منتقل و در شرایط مناسب تا ظهور حشرات کامل مینوز و پارازیتوئیدهای احتمالی آن نگهداری شدند. چند روز بعد و هم زمان با خروج حشرات کامل مینوز، نمونه هایی از یک گونه زنبور پارازیتوئید از برگ های آلوده به دست آمد که به شرح زیر شناسایی شد: *Diglyphus sensilis* (Yefremova, 2011) (Hymenoptera: Eulophidae)

نمونه های مطالعه شده ی زنبور فوق شامل ۲ نر و ۳ ماده بود که در بازه ی زمانی ۱۶ تا ۲۱ اردیبهشت ۱۳۹۳ از شفیله های میزبان خارج شدند. بوته های گیاه میزبان مینوز در تاریخ ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۳ از منطقه ی کهریز به مختصات جغرافیایی ۳۷ درجه و ۵۳ دقیقه شمالی و ۴۵ درجه و ۰۳ دقیقه شرقی و به ارتفاع ۱۳۳۱ متر جمع آوری شده بودند. در حشرات کامل این زنبور:

جنس: *Diglyphus* Walker 1844 (Hymenoptera: Eulophidae, Eulophinae) در مناطق مختلف دنیا شامل اروپا، آسیا و آفریقا انتشار دارد. گونه های متعلق به این جنس اغلب پارازیتوئید مگس های مینوز خانواده ی *Agromyzidae* بوده ولی برخی از گونه های این جنس، پارازیتوئید سایر حشرات در راسته های دوبالان و پروانه ها نیز هستند، تعدادی از گونه های نیز با پارازیته کردن و از بین بردن مینوزهای آفت، نقش مهمی در تنظیم جمعیت آنها به عهده دارند (Noyes, 2010).

در بررسی های مرتبط با شناسایی دشمنان طبیعی مگس های مینوز خانواده ی *Agromyzidae* در منطقه ی ارومیه، بوته های از گیاه *Nonea lutea* (Desr.) (Boraginaceae) مشاهده شد که مورد حمله ی مگس مینوز *Chromatomyia horticola* (Goureau, 1985) قرار

ماده

طول بدن ۱/۲۵ میلی متر، طول بال جلو ۱/۱۵ میلی متر. بدن به رنگ سبز تیره با جلای فلزی. تگولازرد، با لکه‌ی قهوه‌ای در وسط. شاخک قهوه‌ای. آرواره پایین زرد، پالپ لب پایین و آرواره پایین زرد کم رنگ، چشم مرکب صورتی خاکستری. پیش ران پاها سبز تیره، پی ران قهوه‌ای، نیمه قاعده‌ای ران قهوه‌ای، نیمه دوم زرد کم رنگ، ساق تمام پاها با دو نوار قهوه‌ای پهن و پنجه‌ها زرد، به جز آخرین بند که قهوه‌ای است. بال‌ها شفاف. پیشانی مشبک با فرورفتگی‌های خیلی ریز، چشم‌ها دارای موهای کوتاه، شیار پیشانی صاف که از اواسط لبه‌های چشم شروع می‌شود. پالپ آرواره پایین ۲ بندی و پالپ لب پایین ۱ بندی است. بند اول شاخک ۲ برابر بند دوم، گرز ۳ بندی و کمی کوتاهتر از بند اول شاخک. طول پرونوتوم به اندازه‌ی میان سپر و مشبک، نوتالی ناقص و به آگزینا نمی‌رسد. میان سپر دارای ۳ جفت موی بلند در وسط. ساقه شکم استوانه‌ای و کوتاه. طول شکم ۲/۵ برابر عرض آن.

نر

طول بدن ۰/۹۵ میلی متر، از نظر رنگ شبیه ماده‌ها هستند به جز: بند اول شاخک ۲/۵ برابر بند دوم و ۱/۴ برابر گرز. طول سنسیلای انتهایی شاخک با ماده‌ها برابر است.

اولین بند فونیکل کمی باریک‌تر از بند دوم. طول پرونوتوم به اندازه‌ی میان سپر و کمی کوتاه‌تر از ماده‌ها. میان سپر دارای تعداد زیادی مو. ساقه شکم استوانه‌ای و کوتاه. طول شکم ۱/۵ برابر عرض آن.

خصوصیات افتراقی

این گونه از نظر داشتن موهای متراکم در سلول قاعده‌ای بال جلو و نداشتن اسپکولوم و رنگ بدن شباهت زیادی به گونه‌ی *Diglyphus isaea* (Walker) دارد با این تفاوت که طول بال جلو در این گونه ۲/۸ برابر عرض آن است در حالی که در *D. isaea* این نسبت ۲ برابر است. پروپودئوم فاقد کارینای میانی که در *D. isaea* وجود دارد. زنبور *D. sensilis* برای اولین بار از کشور ترکیه به‌عنوان پارازیتوئید مگس مینوز *Liriomyza sativa* Blanchard, 1938 جمع‌آوری و بعد از شناسایی به‌عنوان گونه‌ی جدید به دنیای علم معرفی شد (Yefremova, 2011). با کشف و شناسایی این گونه از ارومیه ضمن این که حوضه‌ی انتشار جغرافیایی آن از کشور ترکیه به شمال غربی ایران گسترش می‌یابد همچنین مگس مینوز *C. horticola* به‌عنوان میزبان جدید برای آن معرفی می‌شود.

References

- Noyes, J.S. 2010. *Universal Chalcidoidea Database*. Available at: <http://www.nhm.ac.uk/entomology/chalcidooids/index.html> (Accessed 2 March 2010).
- Yefremova, Z., Civelek, H.S., Boyadzhiyev, P., Dursun, O. & Eskin, A. 2011. A review of Turkish *Diglyphus* Walker (Hymenoptera: Eulophidae), with description of a new species. *International Journal of Entomology*, (3-4): 273-279.

Short report

Report of *Diglyphus sensilis* parasitoid of *Chromatomyia horticola* from Iran

Hossein Ranji¹, Yunes Karimpour², Abufazel Dousti³, Hossein Lotfalizadeh⁴, Oktay Dursun⁵

1. Department of Plant Protection, Agricultural and Natural Resources Research Center of West -Azarbaijan, Urmia, Iran

2. Department of Plant Protection, University of Urmia, Urmia, Iran

3. Department of Entomology, Islamic Azad University, Jahrom Branch, Fars, Iran

4. Department of Plant Protection, Agricultural and Natural Resources Research Center of East -Azarbaijan, Tabriz, Iran

5. Mugla Sitki Kochman University, Faculty of Science, Biology Department, Mugla, Turkey

Corresponding author: Hossein Ranji, email: h.tekantapeh@gmail.com

---

Received: March, 18, 2015

2 (2) 113-115

Accepted: May, 24, 2015

Abstract

During the research study on natural enemies of agromyzid leaf miners in Urmia region, infested leaves of *Nonea lutea* (Desr.) (Boraginaceae) were collected and transferred to the laboratory for rearing of adults. Coincide with adult emergence of *Chromatomyia horticola* (Goureau, 1985) samples of Eulophid wasp were obtained. The parasitoid species was identified as *Diglyphus sensilis* (Yefremova, 2011). Based on the present literature, this is the first report of *D. sensilis* from Iran and its association with *C. horticola* is new.

Keywords: New record, Parasitoid, *Diglyphus sensilis*, Urmia

---